

कक्षा - आठवीं
विषय - संस्कृत

समय : घण्टात्रयम्

पूर्णाङ्कः - 80

निर्देशः- सभी प्रश्नों के उत्तर सुस्पष्ट और सुन्दर लिखावट में लिखिए -

खण्डः 'क' (अपठित अवबोधनम्)

प्र. 1 अधोलिखितम् अनुच्छेदम् पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत -

10

[संस्कृत भाषा संसारस्य सर्वासु भाषासु प्राचीनतमा अस्ति]। एषा अर्याणाम् भाषा अस्ति। संस्कृत भाषायाः हिन्दी भाषायाः च परस्परम् ^{जिनेनी}पुत्री सम्बन्धः वर्तते। वेदाः रामायणं, महाभारतं च संस्कृते एवं निबद्धा सन्ति। श्रीमद् भगवद्गीता संस्कृतभाषायाम् एव विद्यते। कालिदासः, भासः, भवमूर्ति, बाणः, हर्षः, दण्डी, माघः, भारवि, विष्णुशर्मा इत्यादयः कवयः संस्कृतस्य वरदा पुत्राः सन्ति। अस्माकं संस्कृतिः संस्कृते एवं संरक्षिता अस्ति। संस्कृतम् अधीत्य एव वयं स्वसंस्कृतिम् ज्ञातुम् समर्थाः भवामः। संस्कृतस्य उन्नत्या भारतराष्ट्रस्य उन्नति स्वयमेव भविष्यति।

(क) एकपदेन उत्तरत -

1x4= 4

- (1) का प्राचीनतमा भाषा अस्ति ?
- (2) अस्माकम् संस्कृतिः कस्मिन् संरक्षिता अस्ति ?
- (3) संस्कृतभाषा केषाम् भाषा अस्ति ?
- (4) कस्य उन्नत्या भारतराष्ट्रस्य उन्नतिः भविष्यति ?

(ख) पूर्णवाक्येन उत्तरत -

2x2= 4

- (1) संस्कृतस्य हिन्दी भाषया सह कीदृशः सम्बन्धः ?
- (2) संस्कृत भाषायाः वरदाः पुत्रा के सन्ति ?

(ग) निर्देशानुसारं उत्तरत -

½ x4= 2

- (1) 'माता' इत्यर्थे अत्र किम् पदं प्रयुक्तं ?
- (2) अनधीत्य इति शब्दस्य विलोम पदं अनुच्छेदात् एवं चित्वा लिखत।
- (3) ज्ञातुम् इति पदे कः प्रत्ययः ?
- (4) 'भाषासु' इति पदस्य किं विशेषणं अत्र प्रयुक्तं ?

(2)

खण्ड: 'ख' (रचनात्मकं कार्यम्)

पत्र लेखन

प्र. 2 शैक्षिकयात्रायाः भ्रमणाय धनप्रेषणाधम् पितरं प्रति पत्रं लिख-

5

मञ्जूषायाम् - [भवदीयः, निवेदनम्, शैक्षिक यात्रायाः, आयुषः, रुप्यकाणि, पितृभागाः,
अम्बायै, आगमिष्यामि, प्रणामाः, शोभनानि]

रामजसविद्यालय

छात्रा वासासतः

दिनाङ्क .....

परम आदरणीयाः (1) .....

सादर (2) ..... सविनयं (3) .....

यत् मम मासिकी परीक्षा समाप्ता अभवत्। मम उत्तर पत्राणि (4) ..... अभवन्। अस्मिन् शरदावकाशे अहं गृहं
न (5) ..... यतः विद्यालयः एकस्याः (6) ..... आयोजनम् अकरोत्। एषा यात्रा अक्षरधाम मन्दिरम्
द्रष्टुम् आयोजिता अस्ति। यात्रा व्ययार्थं द्विशतं (7) ..... भवन्तः प्रेषयन्तु। शेषं सर्वं कुशलम् (8) .....
अग्रजाय च मम प्रणामाः।

(9) ..... प्रियः पुत्र,

(10) .....

प्र. 3 चित्रम् आधृत्य मञ्जूषाया प्रदत्तशब्दाना सहायतया पञ्चवाक्यानि लिखत -

5

मञ्जूषा- साधकाः, प्रयागे, गङ्गाजले, स्नानं, जनाः, पूजयन्ति, कुम्भमेलकम्, पूजां, श्रद्धया, त्रिवेणीसङ्गमः, तरन्ति,
नौकया, देवालयाः, पर्वतात्, गंगा-यमुना-सरस्वती मेलनम्

प्र.4 निम्नलिखितानाम् प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत -

- (1) अस्माकम् देशे कति राज्यानि सन्ति ?
- (2) महाराष्ट्रस्य प्रथमा महिला शिक्षिका का आसीत् ?
- (3) महान् गणितज्ञः ज्योतिर्विच्च कः आसीत् ?
- (4) उपवनस्य द्वारे कानि क्षिप्तानि सन्ति ?
- (5) हिमालयः भारतस्य कस्याः दिशि वर्तते ?

प्र. 5 रेखाङ्कितानि पदानि आधृत्य प्रश्न निर्माणं कुरुत -

- (1) सुरक्षा प्रबन्धस्य दायित्वं गजधराः निभालयन्ति स्म।
- (2) पृथिव्याः मानदण्डं हिमालयः अस्ति।
- (3) गजधरः सुन्दरः शब्दः अस्ति।
- (4) कुमार सम्भवमहाकाव्यं कालिदासेन विरचितम्।
- (5) हिमालयः उत्तरस्यां दिशि वर्तते।

प्र. 6 स्थूलपदेषु सन्धि-सन्धिविच्छेदं वा कृत्वा लिखत -

- (1) आयुषः प्रधानाचार्यः कथयति।
- (2) विद्या+अर्थी पुस्तकम् पठति।
- (3) सूर्योदियात् पूर्वम् उत्तिष्ठन्ति।
- (4) गुरुपदेशः हितं करोति।
- (5) पूर्णोन्दुः आकाशे दीप्यति।

प्र. 7 तद-भवपदानां कृते संस्कृतपदानि लिखत -

- (1) बहिन - (2) संगठन - (3) बाँस -
- (4) आज - (5) खेत -

प्र. 8 अधोलिखितानि पदानि आधृत्य वाक्यानि रचयत -

- (1) आरोहः (2) परकीयम् (3) उदयः
- (4) समादरः (5) अंधकारः

प्र. 9 अधोलिखितपदेषु प्रकृतिः-प्रत्यय विभागं कुरुत -

पदानि	प्रकृति	प्रत्ययः
(1) ज्ञातुम्	.....	.....
(2) पातुम्	.....	.....
(3) कर्तुम्	.....	.....
(4) नत्वा	.....	.....
(5) गत्वा	.....	.....

1x5= 5

प्र. 10 विशेष्य-विशेषणानाम् उचितं मेलनम् कुरुत -

(1) अयम्	संस्कृतिः
(2) संस्कृति विशिष्टायाम्	इतिहासे
(3) महत्त्वाधायिनी	प्रदेशः
(4) प्राचीने	समवायः
(5) एकः	भारतभूमौ

प्र. 11 'कण्ठस्थ' श्लोक पाठ्यपुस्तक से कोई एक श्लोक लिखिए जो इस प्रश्न पत्र में न आया हो।

3
4

प्र. 12 भिन्न प्रकृतिकं पदं चिनुत -

(1) गच्छति,	पठति,	धावति,	अहसत्,	क्रीडति।
(2) छात्राः,	सेवकः,	शिक्षकः,	लेखिका,	क्रीडकः।
(3) पत्रम्,	पुष्पम्,	मित्रम्,	आम्रः,	नक्षत्रम्।
(4) व्याघ्रः,	भल्लुकः,	गजः,	कपोतः,	वृषभः, सिंहः।

4

प्र. 13 अधोलिखितेषु पदेषु प्रयुक्तां विभक्तिं वचनं च लिखत -

पदानि	विभक्तिः	वचनम्
(1) वस्तूनि		
(2) प्लास्टिक केन		
(3) विकीर्णानि		
(4) मसियष्ट्या		

प्र. 14 अधोलिखितान संख्यानाम् संस्कृते लिखत -

75, 77, 80, 88, 90, 94, 97, 98, 99, 100

5

प्र. 15 निर्देशानुसारणम् शब्द रूपाणि लिखत -

4.5

'राजन्' शब्द नकारान्त पुलिङ्ग

विभक्तिः	एकवचन्	द्विवचन	बहुवचन
(क) पंचमी			
(ख) षष्ठी			
(ग) सप्तमी			

प्र. 16 'इष्' (इच्छा करना) धातुरूपाणि लिखत -

4.5

विधिलिङ्ग लकार (चाहिए अर्थ में) तीनों वचनों में

प्रथम पुरुष	.....	.....	.....
मध्यम पुरुष	.....	.....	.....
उत्तम पुरुष	.....	.....	.....

